

Секція: Демографія, соціальна економіка і політика в умовах глобалізації
ринку праці.

Шевчук А.В.

д.е.н., професор кафедри фінансів Нововолинського навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Тернопільського національного економічного університету, Україна

Шевчук Л.Т.

проректор з міжнародної роботи і міжнародних зв'язків, д.е.н., професор, Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ЦУНАМІ: ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ, ПІДХОДИ ДО ПОДОЛАННЯ

Актуальність дослідження міграційних цунамі та їх соціально-економічних наслідків актуалізується з кожним днем після небаченого зростання політичної напруги у різних куточках планети у 2015 році. Вони вивчаються в різних країнах світу. Останнім часом українські вчені також сфокусували увагу на їх дослідженні.

Міграційні цунамі є одним з видів суспільних цунамі. Останні представляють собою своєрідні хвилі, що формуються на суші великими масами людей, котрі відносно короткого часу (від кількох днів до кількох місяців, а то й років) стають усвідомленими чи неусвідомленими передатчиками політичної, соціальної, економічної чи екологічної інформації, яку поділяють і підтверджують намірами, вчинками чи фізичними переміщеннями в просторі на значні віддалі до кількох сотень і тисяч кілометрів; при цьому джерелом суспільних цунамі можуть бути як природні фактори (землетруси, повені, торнадо, посухи тощо), так і суспільні фактори (війни, революції, припинення людської діяльності у результаті вичерпування природних ресурсів, освоєння нових земель тощо).

В залежності від причини виникнення, особливостей формування хвиль суспільним цунамі дають ті чи інші назви. Наприклад, якщо в результаті заворушень в одній країні передаються нові ідеї новітнього політичного устрою в інші країни на протязі відносно короткого періоду часу, то маємо справу з політичним цунамі. У монографії «Політичне цунамі» авторського колективу під керівництвом Сергія Кургіняна розглядаються, в історичному контексті і із залученням широкого фактологічного матеріалу, соціально-економічні, політичні і концептуально-проектні підстави безпрецедентної хвилі "революційних ексцесів" 2011 року в Північній Африці і на Близькому Сході [1]. При цьому, аналізуються як фактори їх виникнення, так можливі сценарії подальшого розвитку чи підходів до подолання.

Міграційне цунамі формується великими масами мігрантів, як вимушених, так і добровільних. На сьогоднішній день увесь світ здригнувся від міграційного цунамі, яке сформоване потужною хвилею мігрантів з Африки в Європу, Америку, Азію і в Австралію [7]. Хоча, міграційні хвилі і міграційні рухи відомі здавна, але такими масштабними вони стали лише останнім часом. Так, за оцінками ООН, кількість мігрантів, що живуть за межами рідних країн, з 1990 року до 2013 року зросла на 50 %, сягнувши 231,5 млн. осіб, близько 7 млн. з яких, згідно з оцінками різних фахівців та експертів, - українці [7].

Згідно з доповіддю ООН Генерального секретаря ООН Яна Еліассона щодо трендів світової міграції у 2015 році, загальна кількість мігрантів у 2015 році у світі досягла 244 млн. осіб (на 41% більше, ніж у 2000 році, коли зафіксували 173 млн. міжнародних мігрантів). При цьому близько двох третин мігрантів живе у Європі (76 млн. осіб) або Азії (75 млн. осіб), 54 млн. мігрантів - у Північній Америці. Щодо розподілу по країнах, то найбільше мігрантів – п'ята частина від загального числа – проживає у США, на другому місці в ООН назвали Німеччину [2].

Сучасне міграційне цунамі сформоване в результаті ескалації конфліктів у Лівії, військових дій у Сирії та Іраку тощо. Якщо у 2013 р. тих, хто приплив до Європи морем, було лише близько 60 тисяч осіб, то у 2015 році Середземне

море перетнули, за попередніми оцінками, понад 240 тисяч осіб. Мігранти добираються до берегів Італії і Греції, а звідти перебираються в інші європейські країни. Найбільше біженців в ЄС приймає Німеччина, яка ще донедавна заявила, що в 2015 році зможе прийняти до 800 тисяч шукачів притулку. Єврокомісія запропонувала розподіляти мігрантів в країнах ЄС за квотним принципом - в залежності від економічних показників країни [4].

Але удар цієї міграційної хвилі виявився непосильним для європейських країн. Тільки у Німеччину прибуло вдвічі більше біженців, ніж очікували. Усілякі гуртожитки, притулки і навіть спортзали вже забиті, але не облаштованими в умовах зимових холодів, що настали, залишаються близько 50 тисяч осіб. Зросла вартість житлових контейнерів, які заковує держава для біженців. При цьому, адміністрація боїться протистояння між прибульцями і місцевим населенням. Адже, радикальна частина невдоволених німців часто палить мігрантські притулки [3; 5].

Експерти з жахом відзначають: «Цунамі з біженців проходить по Європі і залишає за собою пустелю». Крім того, є й інші жахливі наслідки міграційного цунамі. По-перше, з ними дуже часто жорстоко поводяться перевізники. По-друге, вони не тільки платять великі гроші за транспортування (по кілька тисяч доларів за особу), але нерідко зазнають пограбування. По-третє, за даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), станом на серпень кількість загиблих у Середземному морі, які на переповнених човнах намагались досягти узбережжя Греції та Італії перевищила 2000 [8].

Щоб попередити загибель людей Італія організувала свої програми пошуку і порятунку мігрантів (Mare Nostrum, яка у листопаді 2014 р. закрита через фінансові і соціальні труднощі та замінена дешевшою й обмеженою операцією ЄС під назвою "Тритон", яка передбачає патрулювання лише 30 прибережних морських миль).

Ситуація в Європі після напливу міграційного цунамі надзвичайно загострилася, оскільки європейці побоюються конкуренції при пошуку місць праці, а уряди європейських країн ніяк не дійдуть згоди щодо розподілу

мігрантів між собою (Польща останнім часом взагалі відмовляється приймати мігрантів, Німеччина не виключає відмови від Шенгену, окремі країни посилюють кордони, будують стіни з метою проникнення мігрантів на їх територію, Британія і Франція планують створити центр боротьби з незаконною міграцією тощо). В Україні також час від часу виявляють нелегальних мігрантів з Сирії, зокрема у вересні 2015 р. прикордонники затримали шістьох нелегальних мігрантів із Сирії на кордоні з Угорщиною. Останнім часом міграційне цунамі докотилося й до берегів Америки. Так, після терактів в Парижі сирійські мігранти намагаються проникнути в США через Мексику і Центральну Америку [7].

Подолати наслідки міграційного цунамі надзвичайно важко, а ще важче попередити про можливість його виникнення. Потрібна координація рішень багатьох країн, їх синхронна дія в одному напрямку. Судячи з особливостей останнього міграційного цунамі можна припустити, що його виникнення не випадкове і цілеспрямовано направлене на ослаблення країн ЄС.

Підсумовуючи зазначимо, що міграційне цунамі подібне до інших видів цунамі: всі цунамі мають епіцентр, який прискорює поширення хвилі та її дифузю на певні території; наслідками більшості з них є загибель людей. Саме тому наддержави світу використовують цунамі як зброю (геофізичну, демографічну, економічну, тощо). Найстрашнішим є те, що невідомо, які зміни відбудуться на Землі, якщо таку зброю застосувати одночасно в різних куточках планети. Чи відбудеться у такому випадку планетарна катастрофа? Як нейтралізувати дію такої зброї? Які зміни відбудуться у генофонді людства в результаті її використання? [6].

Висновки. Викладений вище матеріал засвідчує про необхідність здійснення широкомасштабних досліджень усіх видів цунамі з метою збереження не тільки людських життів, але й планети Земля [7]. Для розв'язання цього завдання мають об'єднатися всі держави світу. Без цього неможливим є розроблення і реалізація заходів, спрямованих на збереження і

поліпшення суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації в світі. А, власне, від цього і залежить майбутнє людства.

Список використаної літератури:

1. Кургинян С., Бялый Ю., Кудинова А., Кургинян И., Новиков В., Овчинский В., Подкопаева М., Рыжова М. Политическое цунами: Аналитика событий в Северной Африке и на Ближнем Востоке / Под редакцией Сергея Кургиняна. - М.: ЭТЦ, 2011. - 288 с.
2. Минулоріч кількість мігрантів у світі збільшилась на 41%, – доповідь ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2016/01/13/mynulorich_kilkist_migrantiv_u_sviti_zbilshylas_na_41__dopovid_oon_662196
3. Німеччина і Австрія погодилися пустити біженців на свою територію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/WORLD/nimechchina-i-avstriya-pogodilisya-pustiti-bizhenciv-na-svoyu-teritoriyu-183738_.html
4. Сирійські біженці знайшли шлях до Європи через Росію – WSJ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/WORLD/siriyski-bizhenci-znayshli-shlyah-do-yevropi-cherez-rosiyu-wsj-183619_.html
5. Хованская А. Германия: миграционное цунами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kp.ru/daily/26453.5/3323713/>
6. Шевчук Л.Т. Кліматичні зміни і здоров'я населення України // Феномен людини. Здоровий спосіб життя [Текст]: Зб.наук. ст. / За ред. доц. Ю.М.Панишко. – Львів, 2015. – Вип. 42 (108). - С.34-39.
7. Шевчук Л.Т. Природні і соціальні цунами: причини виникнення і наслідки // Феномен людини. Здоровий спосіб життя [Текст]: Зб.наук. ст. / За ред. доц. Ю.М.Панишко. – Львів, 2015. – Вип. 46 (112). - С.22-27.
8. Як ЄС дає собі раду з мігрантами [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/08/150822_migrants_eu_ko